

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölüm, B. No: 2021/15262, 18.06.2026

Karar metni resmî kaynaktan aktarılmıştır; heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

(Başvuru Numarası: 2021/15262)

Karar Tarihi: 18/6/2026

[Heyet, raportör, başvuru ve vekil bilgileri derlemeye alınmamıştır.]

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tiyatro projesine Kültür ve Turizm Bakanlığınca yardım yapılması isteminin reddi üzerine açılan davada verilen kararın yeterli gerekçe içermemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/3/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Tiyatro alanında faaliyet gösteren başvuru Şirket, "Yeni Bir Hayat İçin" adlı tiyatro projesine Kültür ve Turizm Bakanlığınca 8/12/2018 tarihli ve 30619 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Özel Tiyatroların Projelerine Yapılacak Yardımlara İlişkin Yönetmelik (Yönetmelik) kapsamında yardım yapılması istemiyle başvuru yapmıştır. Başvurucunun talebi, ilgili projenin Yönetmelik'te belirtilen değerlendirme ölçütleri ile bütçe olanakları yönünden uygun görülmediği belirtilerek 1/10/2019 tarihinde reddedilmiştir.

6. Başvurucu, anılan işlemin iptali istemiyle 2/12/2019 tarihinde dava açmıştır. Ankara 12. İdare Mahkemesi (Mahkeme) işlemi iptal etmiştir. Kararda idarenin takdir yetkisinin sınırsız ve keyfi olarak kullanılamayacağını, dava konusu işleme dayanak komisyon kararında ilgili Yönetmelik'in 8. maddesinde sayılan değerlendirme ölçütlerinden hangisinin kapsamında talebin reddedildiğinin somut ve net olarak ortaya konulmadığını ifade etmiştir. Bununla birlikte bu kararın başvurucunun teşvikten yararlanması sonucunu doğuran bir karar olmayıp talebinin Yönetmelik'te öngörülen objektif değerlendirme kriterlerine göre yeniden değerlendirilerek işlem tesis edilmesi sonucunu doğuran bir karar olduğu belirtilmiştir.

7. Karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) davalı idarenin istinaf istemini kabul etmiş; Mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararda devlet desteği istenilen birçok oyun olması ve her talep edene destek verilmesinin bütçe imkânlarına göre mümkün olmaması karşısında yapılacak değerlendirmenin idarenin takdir yetkisinde bulunması ile bu yetkinin de mahkeme kararıyla zorlanamayacağı gerekçesine yer verilmiştir.

8. Nihai karar başvuru tarafından 23/2/2021 tarihinde öğrenilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

9. 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1 numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin "Görev" başlıklı 277. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kültür ve Turizm Bakanlığının görev ve yetkileri şunlardır: ... b) Kültür ve turizm konuları ile ilgili kamu kurum ve kuruluşlarını yönlendirmek, bu kuruluşlarla işbirliğinde bulunmak, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör ile iletişimi geliştirmek ve işbirliği yapmak; yerel yönetimler, kamu kurum ve kuruluşları tarafından veya kamu personelinin desteklemek için kurulan dernekler ve aynı amaçlarla 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununa göre kurulan vakıflar dışındaki asıl amacı kültür, sanat, turizm ve tanıtım faaliyeti olan dernek ve vakıflar ile özel tiyatrolar tarafından gerçekleştirilecek projelere nakdi yardımda bulunmak,"

10. Yönetmelik'in "Değerlendirme komisyonu" başlıklı başvuruya konu davanın açıldığı tarihte yürürlükte olan hâliyle 7. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Bakanlıkça hangi özel tiyatronun projesine ve ne miktarda yardım yapılacağını belirlemek üzere; Bakan Yardımcısı, Güzel Sanatlar Genel Müdürü, Devlet Tiyatroları Genel Müdürü ve Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünden Bakan onayı ile belirlenecek bir temsilci ile tiyatro alanında tanınmış kişiler arasından Bakanlıkça belirlenecek üç kişi olmak üzere toplam yedi kişiden müteşekkil bir Değerlendirme Komisyonu oluşturulur.

(2) Değerlendirme Komisyonu, her yıl Bakanlıkça belirlenecek bir tarihte, üyelerin salt çoğunluğunun katılımıyla toplanır, hangi özel tiyatronun projesine ve ne miktarda yardım yapılacağına bütçe imkânlarını da gözeterek gerekçesi ile birlikte karar verir."

11. Yönetmelik'in "Değerlendirme ölçütleri" başlıklı başvuruya konu davanın açıldığı tarihte yürürlükte olan hâliyle 8. maddesi şöyledir:

"(1) Değerlendirme Komisyonu, özel tiyatroların projelerini aşağıdaki ölçütleri birlikte göz önünde bulundurarak değerlendirir:

a) Başvuru sahibi özel tiyatronun varsa daha önce aldığı yardımları Yönetmelik ve Bakanlık ile yaptığı protokole uygun kullanıp kullanmadığı ve yardım aldığı projeleri gerçekleştirip gerçekleştirmediği.

b) Başvurulan projenin tiyatro sanatına sağlayacağı katkı.

c) Başvuru sahibi özel tiyatro tarafından gerçekleştirilen oyunların sanat seviyesi ve sahnelenmesindeki başarı düzeyi.

ç) Projenin Türk oyun yazarlarına ait bir eser olması.

d) Tiyatro edebiyatına yeni oyunlar kazandırılması amacıyla başvuru projenin yeni bir proje olması, daha önce başvuru sahibi veya diğer özel tiyatrolar tarafından sahnelenip sahnelenmediği.

e) Başvuru sahibi özel tiyatronun bir önceki sanat sezonunda sahnelediği oyunlar ile özellikle birinci derecede kalkınmada öncelikli yörelerde gerçekleştirdiği etkinliklere ilişkin performansı.

(2) Değerlendirme Komisyonu tarafından her sanat sezonunda ek ölçütler belirlenebilir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Anayasa Mahkemesinin 18/6/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

13. Başvurucu 2013-2021 yılları arasında Kültür ve Turizm Bakanlığına yaptıkları destek başvurularının hiçbirinin kabul edilmediğini, başvurularının sistematik olarak somut gerekçe gösterilmeksizin matbu yazılarla reddedildiğini, idarenin takdir yetkisini keyfî olarak kullandığını belirtmiştir. Açtığı birçok davada işlemin iptaline karar verildiğini ve kararların istinaf incelemesinden geçerek kesinleştiğini ancak farklı istinaf dairesince yapılan incelemede ise davanın reddedildiğini ifade etmiştir. Bölge İdare Mahkemesince geçmişte hakkında verilen maddi ve şeklî anlamda kesin hüküm teşkil eden mahkeme kararları dikkate alınmaksızın ve bu kararların neden dikkate alınmadığı ortaya konulmaksızın davanın reddine karar verildiğini belirterek gerekçeli karar hakkı, adil yargılanma hakkı ve eşitlik ilkesi ile sanatın ve sanatçının korunması hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Bakanlık görüşünde başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

15. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı cevabında bireysel başvuru formundaki beyanlarını tekrar etmiştir.

B. Değerlendirme

16. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir: "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

17. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvuru, adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

19. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

20. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

21. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi norm denetimi ve bireysel başvuru kararlarında (örnekler için bkz. [2. B.], B. No: 2014/94, 8/6/2016; [1. B.], B. No: 2013/6717, 16/12/2015; [2. B.], B. No: 2014/1182, 22/9/2016) hukuki güvenlik ve belirlilik kavramının mahkeme kararlarında makul bir istikrarın sağlanması hususu ile de doğrudan ilgili olduğu, yargı makamlarının benzer davalarda daha önceki kararlarıyla kabul edilebilir oranlarda uyumlu kararlar vermesi gerektiği, mahkeme kararlarında istikrarlı değerlendirmelerin dışındaki bir yaklaşımın hukukun dinamik yorumuyla uyumlu ve gelişmeye yönelik olarak verildiğinin ilgili ve yeterli gerekçeyle açıklanması gerektiği değerlendirilmiştir ([2. B.], B. No: 2015/17044, 11/12/2018, § 40).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

22. Anayasa'da korunan hukuk devleti ilkesi, kanun koyucunun bir alanda düzenleme yapma zorunluluğu olmasa bile düzenleme yaptığı takdirde bu düzenlemenin Anayasa'nın 10. maddesindeki kanun önünde eşitlik ve ayrımcılık yasağı ilkelerine uygun olmasını gerektirir. Anayasa'nın 10. maddesi "Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar." hükmünü içerir ve devlet organları ile idare makamları tüm işlemlerinde bu ilkeye uymak zorundadır.

23. 1 numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin Kültür ve Turizm Bakanlığının görevlerini düzenleyen 277. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde özel tiyatrolar tarafından gerçekleştirilecek projelere nakdi yardımda bulunmak görevi kurala bağlanmıştır. Anılan maddeye dayanılarak çıkarılan Yönetmelik'in 1. maddesinde, Yönetmelik'in amacının Kültür ve Turizm Bakanlığınca özel tiyatrolar tarafından gerçekleştirilecek projelere nakdi yardımda bulunulmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemek olduğu belirtilmiştir. Yönetmelik'in 7. maddesi uyarınca hangi özel tiyatronun projesine ve ne miktarda yardım yapılacağını belirleme görevi değerlendirme komisyonuna aittir.

24. İdarelere takdir yetkisinin tanınmış bulunduğu durumlarda idarenin bu konuda yargı kararı ile zorlanamayacağı, diğer bir ifadeyle idari işlem niteliğinde yargı kararı verilemeyeceği ancak bu takdir yetkisinin de mutlak olmayıp kamu yararı ve hizmet gerekleriyle sınırlı bulunduğu, takdire dayanan işlemlerin sebep ve maksat bakımından yargı denetimine tabi olduğu hususu, idare hukukunun bilinen ilkelerindendir.

25. Özel tiyatro projelerine teşvik amaçlı maddi destek verilmesi konusunda idareye takdir yetkisinin verilmesi, uzmanlık ve idare tekniği kapsamında kalan bir husustur. Kuşkusuz idareye tanınan bu takdir yetkisi, keyfilik anlamına gelmeyip anılan yetki kamu yararını gerçekleştirmek amacıyla ve objektif kriterlere uygun olarak kullanılabilir. Somut ve açık gerekçelerin bulunması takdir yetkisinin kullanımının yargısal denetimi bakımından önem arz etmektedir. İşlemden belirtilen gerekçe ile yargı organı tarafından idari işlemin sebep unsuru bakımından yapılacak denetim gerçekleştirilebilir. Takdir yetkisinin objektif bir şekilde kullanılmasını sağlayan, keyfiliği önleyen ve kullanılan takdir yetkisinin bu yönden yargı makamlarınca denetlenebilmesine imkân tanıyan değerlendirme kriterlerinin gösterilmesi gerekir. Bunun yapılmadığı durumda etkili bir yargısal denetim yapıldığı söylenemez.

26. Sanat eserlerinin soyut yönleri olsa da bu durum onların değerlendirilmesini veya bu değerlendirmelerin gerekçelendirilmesini imkânsız kılmaz. Aksine sanat ve tiyatro eleştirisi ve estetik teori, soyut eserlerin biçimsel, tarihsel ve ifade gücüne dayalı ölçütlerle gerekçeli biçimde analiz edilebileceğini göstermektedir. Tiyatro eleştirmenleri oyunun metni, sahne düzeni, oyunculuklar, ışık, dekor ve kostüm gibi teknik unsurlarını analiz ederek yapıcı yorumlar sunar. Tiyatro eleştirisi yoluyla sanatsal üretime katkı sağlanabileceği de açıktır.

27. Değerlendirme Komisyonunda Bakan Yardımcısı, Güzel Sanatlar Genel Müdürü, Devlet Tiyatroları Genel Müdürü ve Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünden bir temsilci ile tiyatro alanında tanınmış kişiler arasından seçilmiş üç kişi olmak üzere toplam yedi kişi görev yapmaktadır. Yönetmelik'in 7. maddesinin (2) numaralı fıkrasında Değerlendirme Komisyonunun kararının gerekçeli olacağı belirtilmiştir. Projelerin hangi kriterlere göre değerlendirileceği konusunda ise Yönetmelik'in 8. maddesinde değerlendirme ölçütleri belirlenmiştir. Bu itibarla Değerlendirme Komisyonu kararında takdir yetkisinin objektif kriterlere uygun olarak kullanıldığını gösteren somut ve açık gerekçelerin bulunması gerekir.

28. Başvuruya konu olayda Değerlendirme Komisyonunun ret işleminde Yönetmelik'te belirtilen değerlendirme ölçütleri ile bütçe olanakları gözönüne alınarak projeye yardım yapılmasının uygun görülmediği belirtilmiştir. Ancak işlemde başvurucunun Yönetmelik'in 8. maddesinde sayılan değerlendirme ölçütlerinden hangisi kapsamında maddi destekten yararlandırılmadığı somut ve açık olarak ortaya konulmamıştır. Yapılan yargılamada istinaf aşamasında Bölge İdare Mahkemesi kararıyla da idarenin takdir yetkisi olduğu belirtilerek davanın reddedildiği görülmüştür. Uyuşmazlığa konu talebin değerlendirilmesinde idarenin takdir yetkisi bulunmakta ise de ilgili mevzuatla proje yardımının kullandırılması konusundaki kriterlerin somut olarak belirlendiği ve dolayısıyla takdir yetkisinin de söz konusu kriterlere uygun kullanılıp kullanılmadığının mahkemelerce incelenmesi gerektiği açıktır. Takdir yetkisinin hangi kıstaslara göre kullanıldığı hususunda Bölge İdare Mahkemesince hiçbir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda yargısal makamlar tarafından bahsedilen yönde bir değerlendirme yapılmaksızın konu ile ilgili salt idarenin geniş takdir yetkisinin varlığından hareketle ortaya konulan gerekçenin yeterli nitelikte olduğu söylenemez.

29. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

30. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden başvurucunun diğer şikâyetlerine yönelik olarak kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

31. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile miktar belirtmeksizin maddi ve 250.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

32. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

33. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

34. Diğer yandan ihlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesine (E.2020/3322, K.2021/121) iletmek üzere Ankara 12. İdare Mahkemesine (E.2019/2275, K.2020/1336) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.